Lietas Nr. A420511013
Lietas arhīva Nr. SKA-0281-15

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 30.jūnijā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese I.Skultāne

tiesnese D.Mita

tiesnese L.Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc Latvijas Iekšlietu darbinieku arodbiedrības iesniegtā pieteikuma tās biedra /pers. B/ vārdā par Valsts policijas 2013.gada 11.oktobra lēmuma Nr.380 atzīšanu par prettiesisku, sakarā ar Latvijas Iekšlietu darbinieku arodbiedrības iesniegto kasācijas sūdzību tās biedra /pers. B/ vārdā par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 4.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts policijas 2013.gada 11.oktobra lēmumu Nr.380 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atstāts negrozīts zemākas iestādes lēmums, ar kuru pieteicējam /pers. B/ piemērots disciplinārsods – izteikta piezīme, jo viņš, pieprasot informāciju par citu personu no Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Informācijas sistēmas, nenorādīja ziņas Informācijas sistēmu izmantošanas uzskaites grāmatā.

Latvijas Iekšlietu darbinieku arodbiedrība (turpmāk – arodbiedrība) tās biedra /pers. B/ vārdā Valsts policijas lēmumu pārsūdzēja.

[2] Administratīvā rajona tiesa ar 2014.gada 4.augusta spriedumu pieteikumu noraidīja, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Lietā ir strīds, vai pieteicējs, nenorādot ziņas Informācijas sistēmu izmantošanas uzskaites grāmatā par pieprasīto informāciju par citu personu no Iekšlietu ministrijas Informācijas sistēmas, ir izdarījis disciplinārpārkāpumu un, vai pieteicējam piemērots samērīgs sods.

[2.2] Saskaņā ar Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un leslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm disciplināratbildības likuma (turpmāk – Disciplināratbildības likums) 3.pantu par disciplinārpārkāpumu cita starpā atzīstama amatpersonas darbība, kas izpaužas kā likumos un citos normatīvajos aktos noteiktās kārtības un prasību neievērošana.

No Iekšlietu ministrijas 2007.gada 5.septembra noteikumu Nr.49 „Informācijas sistēmu lietošanas noteikumi Iekšlietu ministrijā un tās pakļautībā esošajās iestādēs" (turpmāk – noteikumi Nr.49) 5., 6.1., 6.6. un 6.7.apakšpunktiem, kā arī no Valsts policijas 2009.gada 18.decembra noteikumu Nr.27 „Valsts policijas operatīvās vadības struktūrvienību dienesta pienākumu izpildes organizācijas noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.27) 21.15.apakšpunkta secināms, ka policijas amatpersonai ir tiesības pieprasīt informāciju no informācijas sistēmas tikai amata pienākumu veikšanai un tai ir jāspēj pamatot informācijas sistēmā pieprasītās informācijas iegūšanas nepieciešamību, tostarp, par informācijas pieprasījumu ievadot ziņas Informācijas sistēmu izmantošanas

uzskaites grāmatā.

Pieteicējs nav ievadījis ziņas Informācijas sistēmu izmantošanas uzskaites grāmatā par informācijas pieprasīšanu par citu personu un vēlāk disciplinārlietas izmeklēšanas laikā nav varējis paskaidrot, kādam nolūkam ir veikta citas personas datu pārbaude.

Tādējādi secināms, ka disciplinārpārkāpums pieteicēja rīcībā konstatēts pamatoti.

[2.3] Pieteicējam piemērots vieglākais no Disciplināratbildības likuma 13.panta pirmajā daļā paredzētajiem disciplinārsodiem.

Personas datu aizsardzība ir viena no personas privātās dzīves neaizskaramības sastāvdaļām, kura tiek aizsargāta ar Latvijas Republikas Satversmes 96.pantu. Tādējādi, ja policijas amatpersona normatīvajos aktos noteiktajā veidā nav reģistrējusi pieprasījumu no personas datus ietverošas datubāzes, un nespēj arī citādi pamatot personas datu iegūšanas nepieciešamību, sabiedrība nevar gūt pārliecību, ka personas dati apstrādāti likumīgi. Ja amatpersonas prettiesiskā darbība radījusi vai varēja radīt apdraudējumu personas pamattiesībām, tad izdarīto disciplinārpārkāpumu nevar atzīt par mazsvarīgu. Tādējādi Valsts policijai šajā lietā nebija pamata izteikt pieteicējam aizrādījumu, neierosinot disciplinārlietu vai pieņemot lēmumu par disciplinārlietas izbeigšanu.

[2.4] Likuma „Par arodbiedrībām" (*zaudējis spēku ar 2014.gada 1.novembri*) 16.panta pirmā daļa neattiecas uz valsts civildienesta vai specializētā dienesta personām. Tā pamatā ir šo dienesta attiecību īpašais raksturs. Dienesta persona ir valstij īpaši pakļauta persona, dienesta attiecības tiek noteiktas un izbeigtas ar administratīvo aktu. Arodbiedrībām nav tiesību aizkavēt valsts darbību publisko tiesību jomā. Šādu tiesību atzīšana pēc analoģijas būtu pretēja likuma plānam un dienesta gaitas īpašajam raksturam.

Turklāt iestādes lēmumā faktiski vērtēts arī arodbiedrības viedoklis, jo par sākotnējā lēmuma apstrīdēšanu saņemta arī arodbiedrības vēstule.

[3] Par rajona tiesas spriedumu arodbiedrība pieteicēja vārdā iesniedza kasācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos apsvērumus.

[3.1] Pieteicējam disciplinārsods uzlikts, nesaskaņojot ar arodbiedrību, kā to paredz likuma „Par arodbiedrībām" 16.panta pirmā daļa. Minētā norma nav attiecināma uz gadījumu, ja personu atvaļina no dienesta. Taču šī norma attiecas uz tiem gadījumiem, ja arodbiedrības valdē ievēlētai amatpersonai tiek piemērots disciplinārsods, konkrētajā gadījumā piezīme. Tiesa nav arī ņēmusi vērā iestādes praksi, ka par arodbiedrības biedriem, pret kuriem ierosina disciplinārlietas, izprasa arodbiedrības viedokli.

[3.2] Arodbiedrība tiesas sēdē norādīja, ka daudzos līdzīgos gadījumos disciplinārsoda vietā izteikts aizrādījums, ko paredz Disciplināratbildības likuma 13.^{1}pants. Pieteicējam piemērojot disciplinārsodu, pārkāpts vienlīdzības princips. Tiesa no iestādes nav pieprasījusi vēstuli, kurā norādīts, ka līdzīga veida pārkāpumu skaits palielinās.

[3.3] Tiesa piemērojusi noteikumus Nr.49 un Nr.27. Lietā šie noteikumi nav atrodami un tiesa tos nav arī izprasījusi, piemērojot atsevišķus šo noteikumu punktus, vadoties no iestādes lēmuma un paskaidrojumiem, kuros noteikumu punkti citēti neprecīzi un ārpus konteksta, neanalizējot šos punktus kopsakarā ar noteikumu saturu un jēgu, kā arī citiem lietas materiāliem.

[3.4] Tiesa nav noskaidrojusi Informācijas sistēmu izmantošanas uzskaites grāmatas nozīmi un to, kādēļ šai grāmatai papildus jādublē Informācijas sistēmu datu bāzes, kurās informācijas pieprasījums saglabājas pastāvīgi. Turklāt pieteicēja telefonsaruna ar policijas darbinieku, kas aizturēja personu, par kuru pieteicējs pieprasīja informāciju, ir ierakstīta. Tas varētu apliecināt, ka pieteicējs personas pārbaudi veica dienesta vajadzībām.

[3.5] Tiesa nav noskaidrojusi, vai iestāde ir veikusi pasākumus, lai konstatētos disciplinārpārkāpumu cēloņus novērstu un informāciju par personas pārbaudi nevajadzētu dublēt elektroniski un papīra formātā.

[4] Valsts policija paskaidrojumā par kasācijas sūdzību paužviedokli, ka tā nav pamatota.

Motīvu daļa

[5] No tiesas konstatētajiem apstākļiem un pārsūdzētā lēmuma izriet, ka pieteicējam disciplinārsods – piezīme – ir piemērots par to, ka viņš, veicot citas personas datu pārbaudi Iekšlietu ministrijas datu bāzē, *nav atspoguļojis pārbaudes procedūru*

normatīvajos aktos noteiktā kārtībā, proti, ka informāciju par datu pārbaudi nav reģistrējis arī papīra formāta Informācijas sistēmu izmantošanas uzskaites grāmatā. Vienlaikus lēmumā norādīts, ka datu pārbaude veikta pamatoti, nav izraisītas konkrētas kaitīgas sekas. Lēmums pamatots ar iekšējām tiesību normām, proti, noteikumu Nr.27 21.15.apakšpunktu un noteikumu Nr.49 5., 6.1., 6.6. un 6.7.apakšpunktu, kā arī Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma (turpmāk – Dienesta gaitas likums) 6.panta 1. un 4.punktu (noteic amatpersonu vispārīgos pienākumus ievērot normatīvos aktus un ētikas principus) un Fizisko personu datu aizsardzības likuma 6.pantu (noteic ikvienas fiziskās personas tiesības uz savu personas datu aizsardzību) un 7.pantu (noteic, kādos gadījumos atļauta personas datu apstrāde).

Tāpat no tiesas sprieduma un lietas materiāliem, kā arī kasācijas sūdzības secināms, ka nav strīda par to, ka pieteicējs nav veicis ierakstus papīra formāta žurnālā par personas datu pārbaudi, kā to noteic iekšējās tiesību normas, un ka šāds žurnāls ir papildu ziņu reģistrēšanas līdzeklis līdztekus elektroniskajai sistēmai.

Tādējādi tiesai bija pamats secināt, ka pieteicējs ir izdarījis disciplinārpārkāpumu, neievērojot noteikumu Nr.27 21.15.apakšpunkta un noteikumu Nr.49 5., 6.1., 6.6. un 6.7.apakšpunkta prasības, proti, nav ievadījis ziņas Informācijas sistēmu izmantošanas uzskaites grāmatā un vēlāk nav varējis arī paskaidrot, kādam nolūkam veicis citas personas datu pārbaudi.

[6] Taču, Augstākās tiesas ieskatā, tiesa nav noskaidrojusi un ņēmusi vērā visus apstākļus, vērtējot, vai piemērotais sods, lai arī tas noteikts visvieglākais, konkrētajos apstākļos ir samērīgs.

Disciplināratbildības likuma 15.panta pirmā daļa noteic, ka, piemērojot disciplinārsodu, ņem vērā:

1) disciplinārpārkāpuma izdarīšanas apstākļus;

2) disciplinārpārkāpuma raksturu;

3) disciplinārpārkāpuma radīto zaudējumu un kaitējumu;

4) amatpersonas vainas formu;

5) atbildību mīkstinošos apstākļus;

6) atbildību pastiprinošos apstākļus;

7) disciplinārsoda piemērošanas lietderības apsvērumus (vai pārkāpums nav mazsvarīgs, vai tas ir radījis nelabvēlīgas sekas);

8) piemērojamā disciplinārsoda samērīgumu ar izdarīto disciplinārpārkāpumu.

Pieteicējs pārkāpumu izdarījis 2012.gada 19.maijā, taču disciplinārsods, lai arī nav pārkāpts likumā noteiktais soda uzlikšanas termiņš, pieteicējam piemērots tikai 2013.gada 15.augustā. Turklāt, kā izriet no lietā konstatētā, pēc iepazīšanās ar Valsts policijas 2013.gada 12.marta vēstuli par ziņu pieprasīšanu no informācijas sistēmām, kurā norādīts uz šādu pārkāpumu skaita pieaugumu policijā, pieteicējs vairs nav pieļāvis ne šāda veida kļūdas, ne citus pārkāpumus.

Pārsūdzētajā lēmumā nav konstatēti pieteicēja atbildību pastiprinoši apstākļi, ir atzīts, ka pārkāpums izdarīts aiz neuzmanības.

Kā jau norādīts iepriekš, pārsūdzētajā lēmumā konstatēts, ka pieteicējs datu pārbaudi veica pamatoti, tikai pārkāpjot informācijas fiksācijas procedūru, turklāt pārkāpjot tikai noteikumu par šīs informācijas papildus reģistrēšanu papīra formāta žurnālā, ko noteic iekšējās tiesību normas. Tātad personas datu iegūšanas un apstrādes pārkāpums pieteicēja rīcībā nav konstatēts.

Minētos apstākļus tiesa kopsakarā nav vērtējusi.

[7] Atbilstoši Disciplināratbildības likuma 13.^{1}panta pirmajai daļai, ja amatpersona ir izdarījusi disciplinārpārkāpumu, bet tas ir mazsvarīgs *vai* nav radījis nelabvēlīgas sekas, augstāka amatpersona tai var izteikt aizrādījumu, neierosinot disciplinārlietu vai pieņemot lēmumu par disciplinārlietas izbeigšanu.

No minētās tiesību normas izriet, ka aizrādījumu var izteikt divos gadījumos, proti, ja pārkāpums ir mazsvarīgs, kā arī tad, ja tas nav radījis nelabvēlīgas sekas. Tiesa atzinusi, ka atbildētājai nebija pamata pieteicējam piemērot aizrādījumu, jo pārkāpumu nevar atzīt par mazsvarīgu. Konkrētajā gadījumā, kā konstatēts pārsūdzētajā lēmumā, pieteicēja pārkāpums nav izraisījis konkrētas kaitīgas sekas. Taču tiesa šo apstākli, kuram pastāvot, arī iespējams izteikt aizrādījumu, nav vērtējusi.

[8] Nav pareizs tiesas secinājums, ka likuma „Par arodbiedrībām" 16.panta pirmā daļa, kas noteica, ka nav pieļaujama disciplinārsoda uzlikšana jebkura līmeņa arodbiedrību institūcijas vēlētam darbiniekam, neapspriežot šo jautājumu administrācijas un arodbiedrības sēdē, neattiecas uz valsts civildienesta un specializētā dienesta personām.

Starptautiskie cilvēktiesību līgumi, tostarp Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 11.panta otrā daļa paredz, ka valsts var noteikt likumīgus ierobežojumus attiecībā uz tiesību veidot arodbiedrības un iestāties tajās izmantošanu personām, kas ir policijas sastāvā. Savukārt Starptautiskās Darba organizācijas 1948.gada Konvencijas par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību, apvienojoties organizācijās (C87), kurai Latvija arī ir pievienojusies, 9.pantā noteikts, ka apjomu, kādā šajā konvencijā paredzētās garantijas attiecas uz bruņotajiem spēkiem un policijas spēkiem, nosaka valsts tiesību aktos.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka, nosakot valsts dienesta attiecībās esošo personu tiesības un pienākumus, likumdevējam ir salīdzinoši lielāka rīcības brīvība nekā, regulējot līdzīgus jautājumus attiecībā uz citiem nodarbinātajiem. Taču, reglamentējot tiesiskās attiecības valsts dienestā, likumdevējs ir tiesīgs noteikt tikai tādus pamattiesību ierobežojumus, kas dienesta attiecībās ir nepieciešami. Turklāt gan no rekomendējošiem starptautisko organizāciju dokumentiem, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām izriet, ka biedrošanās tiesību ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem precīzi un tie interpretējami un piemērojami iespējami šauri (*sk. Satversmes tiesas 2014.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2013-15-01 10. un 15.3.-15.5.punktu*). Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka dažādām arodbiedrību brīvības procesuālajām izpausmēm, piemēram, arodbiedrību iespējamai ietekmei uz dienesta gaitu vai līdzdalībai disciplinārās atbildības jautājumu risināšanā, kam var būt ietekme uz valsts vai sabiedrības drošības interesēm, attiecībā uz valsts dienesta attiecībās esošajām personām ir pieļaujams noteikt plašākus ierobežojumus nekā šo pamattiesību materiāltiesiskajam aspektam, kura ierobežošanai nepieciešams īpašs pamatojums (*sk. turpat 11.punktu*). Tomēr arī šādiem ierobežojumiem ir jābūt skaidri noteiktiem likumā un tie tulkojami maksimāli šauri. Turklāt attiecībā uz disciplinārsodu piemērošanu arodbiedrības pārstāvjiem vērā ņemama Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņa, ka valsts iestādēm jānodrošina, lai ar nesamērīgiem sodiem neatturētu arodbiedrību pārstāvjus aizsargāt un paust arodbiedrības biedru intereses (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 25.septembra sprieduma lietā „Slovākijas Republikas Policijas arodbiedrība un citi pret Slovākiju" 55.punktu*).

[9] Latvijā lekšlietu sistēmas amatpersonām nav aizliegts veidot arodbiedrības un iestāties tajās.

Arodbiedrības biedru tiesības un garantijas līdz 2014.gada 31.oktobrim noteica likums „Par arodbiedrībām" (pēc minētā datuma spēkā ir Arodbiedrību likums). Minētais likums attiecas uz visām personām, kas ir arodbiedrības biedri, arī uz policijas darbiniekiem. Ne likumā „Par arodbiedrībām", ne Dienesta gaitas likumā vai Disciplināratbildības likumā nav noteikti ierobežojumi attiecībā uz likuma „Par arodbiedrībām" 16.panta pirmās daļas piemērošanu tiem policijas darbiniekiem, kas ir ievēlēti arodbiedrību institūciju amatos.

No minētās normas izriet, ka pirms soda piemērošanas šis jautājums ir apspriežams ar arodbiedrību, uzklausot tās viedokli, iebildumus. Minētā norma nenoteic aizliegumu vēlētai arodbiedrības amatpersonai piemērot disciplinārsodu, ja pret to iebilst arodbiedrība.

Ievērojot minēto, konkrētajā gadījumā tiesai ir jāvērtē, vai arodbiedrības viedokļa neizprasīšana tieši pirms soda piemērošanas pieteicējam, nenoveda pie nepamatotas soda piemērošanas. Tomēr vērā ņemams, ka arodbiedrība savu viedokli izteica apstrīdēšanas procesā.

[10] Iepriekš minētie argumenti to kopumā ir pamats tiesas sprieduma atcelšanai. Līdz ar to Augstākā tiesa nevērtē pārējos kasācijas sūdzībā minētos apsvērumus.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 4.augusta spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	I.Skultāne
Tiesnese	*(paraksts)*	D.Mita
Tiesnese	*(paraksts)*	L.Slica